

Apelul
unor organizații ale societății civile cu privire la respectarea "Liniilor Roșii" în procesul de reglementare transnistreană de către autoritățile Republicii Moldova

Organizațiile societății civile semnatare constată că procesul de reglementare a conflictului transnistrean a cunoscut recent o evoluție îngrijorătoare, care solicită acțiuni de rebalansare și echilibrare strategică în acest domeniu vital pentru Republica Moldova.

Din acest motiv ne exprimăm profunda îngrijorare în legătură cu următoarele aspecte:

1. Declarațiile recente ale Reprezentantului Special al OSCE pentru Transnistria, Franco Frattini, și evidențierea conflictului transnistrean în discursul Secretarului General ONU, Antonio Guterres, printre alte 13 conflicte pe agenda de prioritate a ONU în anul 2018, **găsesc Guvernul RM fără o politică de stat coerentă, asumată politic, fundamentată pe normele Constituției, care să garanteze o reglementare durabilă, democratică și favorabilă interesului național.** Absența unei viziuni strategice vulnerabilizează statul și permite unor actori externi influenți să-și impună agenda prin târguirea de concesiuni din partea RM, prejudiciind pozițiile statului în procesul de reintegrare a regiunii în hotarele RM, recunoscute internațional.
2. **Semnalăm cu îngrijorare acțiunea fără precedent și absolut nejustificată a autorităților RM de a cere, prin intermediul reprezentantului permanent la ONU (20 octombrie 2017), ca subiectul privind retragerea trupelor rusești din regiunea transnistreană să fie exclus de pe agenda ședinței ONU și transferat pentru o perioadă nedeterminată.** MAEIE a tratat cu superficialitate acest demers de importanță crucială, nealocând misiunii RM la ONU resurse necesare și mandatul corespunzător unei asemenea inițiative. Presa internațională și societatea civilă trebuie să primească informații veridice și cuprinzătoare despre modul în care aceste trupe străine dislocate în Transnistria fără acordul autorităților constituționale ale Republicii Moldova sunt aprovizionate cu muniții și carburanți, cine tolerează prezența militarilor ruși de nivel superior de comandă în regiune și cum sunt finanțate exercițiile militare din regiune, contrar interdicțiilor impuse de autoritățile RM. Biroul pentru Politici de Reintegrare are obligația de a comunica în mod sistematic informații pe aceste subiecte.
3. **Regiunea transnistreană este, potrivit deciziei Curții Constituționale a RM (Hotărârea CC no.14 din 02.05.2017), un "teritoriu ocupat".** Drept urmare, autoritățile statului au obligația constituțională de a folosi acest termen în raport cu structurile regimului de la Tiraspol, respingând tentative ale unor grupuri de persoane, partide politice și chiar misiuni străine de a pune semn de egalitate între acest regim și RM, ca stat suveran și recunoscut internațional. **Autoritățile statului au obligația de a preveni și respinge hotărât acreditarea unor elemente de statalitate în beneficiul regimului secesionist, inclusiv la masa de negocieri.** Prioritatea #1 al autorităților centrale ale RM este de a-și extinde autoritatea și mecanismele de protecție juridică, socială și politică pentru toți cetățenii săi din stânga Nistrului, nu de a se lăsa atrase în orice fel de capcane protocolare, garanții dubioase și alte aranjamente obscure.
4. **Scopul legitim pe care guvernul RM trebuie să-l urmeze este de a defini și aplica politici, instrumente și oportunități de transformare a conflictului conform prevederilor Constituției RM și nu de a oferi "veste de salvare" regimului separatist.** Nu putem tolera "tabuizarea" subiectelor de securitate și apărare legate de factorul prezenței militare rusești ilegale în RM. Nu există nici un sens practic și juridic să tolerăm aprovizionarea cu muniții și efective de luptă a trupelor rusești staționate ilegal în stânga Nistrului, și folosirea subiectului "ajutor umanitar" pentru a le aproviziona. Este inadmisibil să găsim referințe despre așa-zisa "posibilitate de redeschidere a aerodromului militar de la Tiraspol" în discursul unor oficiali politici, cu partide reprezentante în Parlamentul RM. Este oneroasă și practica semnării unor contracte de

achiziție a energiei electrice de la CT Kuciurgan în condiții dubioase, în afara licitațiilor oficiale. Este neavenit ca autoritățile RM să tolereze scutirea de accize a unor bunuri cu dublă destinație, ori să favorizeze afacerile grupului "Sheriff" din Tiraspol. Aceste cazuri afectează credibilitatea RM și indică asupra unor riscuri majore pentru securitatea și integritatea statului nostru.

5. În anul 2018 companiile transnistrene vor putea să continue exporturile de produse pe piața UE datorită extinderii Acordului de Liber Schimb Comprehensiv și Aprofundat (DCFTA). Pledăm ca autoritățile UE să ofere acest beneficiu în scopul modernizării și acomodării sectorului privat din regiune la normele și legile RM, și nu la consolidarea pozițiilor regimului de la Tiraspol, inclusiv prin asigurarea de supra profituri companiei monopolist Sheriff, care-și alimentează astfel dominația militar-securistă în cadrul regimului secesionist. **Este timpul ca întreprinderile din regiunea transnistreană să înceapă a plăti taxe în bugetul statului RM, și nu doar să beneficieze de privilegii. Accesul la piața UE pentru business-ul din stânga Nistrului este condiționat de respectul față de legislația și ordinea de drept a statului RM, față de normele și obligațiile sale internaționale, nu înafara acestuia.** Autoritățile trebuie să afirme convingător această poziție; accesul la piață este un bun garantat de statutul asociat al RM la Uniunea Europeană, nu în afara acestuia. Toți cei care vor demonstra lipsă de respect și vor sfida legislația RM pot fi lipsiți de acest bun în interesul statului RM.
6. **Suntem îngrijorați de militarizarea continuă a regiunii secesioniste.** În particular, ne miră ignorarea demonstrativă a exercițiilor militare desfășurate de trupele militare rusești (GOTR), staționate ilegal în RM, împreună cu milițiile așa-zisei armate transnistrene, de către mediatorii formatului "5+2". În 2017, Rusia a condus 150 de exerciții militare (față de 48 în 2016), integrându-le în manevrele desfășurate de așa-zisul District Militar Vest al Federației Ruse, în absența unei poziții clare din partea mediatorilor. Remarcăm lipsa unei poziții responsabile a Misiunii OSCE în RM pe subiectele militare și de securitate, absența regretabilă a îngrijorărilor militare și de securitate a Republicii Moldova pe agenda formatului "5+2", ceea ce poate crea senzația falsă de tolerare a trupelor rusești pe teritoriul suveran al RM. Nu vrem să credem că acesta este mesajul pe care-l transmit cancelariile statelor participante la formatul "5+2" cetățenilor moldoveni. **Reiterăm poziția fermă a societății civile asociate acestei Declarații cu privire la primordialitatea retragerii necondiționate a trupelor străine din RM și a demilitarizării depline și a raioanelor din Estul RM, evacuarea militarilor ruși și a echipamentului de luptă, care sunt factori de pericol militar extrem și de insecuritate cronică în procesul de reglementare durabilă, comprehensivă și democratică a conflictului transnistrean.** Reiterăm un principiu adoptat de societatea civilă din RM după care, nici o soluție propusă ori impusă din exterior nu va fi legitimă câtă vreme pe teritoriul suveran al RM se vor mai afla trupele militare de ocupație ale Federației Ruse.
7. **Condamnăm implicarea în negocieri a unor oligarhi influenți (Gușan, Plahotniuc), care nu au nici un fel de mandat legal să preia competențe ale statului RM în procesul de negocieri. Considerăm asemenea gen de imixțiuni ale businessului contrare legii, valorilor europene și intereselor naționale ale RM, care alimentează riscul adoptării unor decizii imorale, cu efecte dramatice pentru interesele naționale.** Societatea civilă trebuie să exercite control democratic asupra activităților Biroului pentru Politici de Reintegrare al Guvernului RM în scopul prevenirii unor politizări regretabile sau a unor erori strategice la elaborarea, prezentarea și evaluarea unor opțiuni de politici. Condamnăm lipsa de transparență la pregătirea protocolului cu privire la înregistrarea mijloacelor de transport din regiunea transnistreană.
8. Constatăm că pe parcursul anului 2017 forțe ostile intereselor RM au desfășurat mai multe acțiuni de publicitate în folosul pretensei statalități a regimului de la Tiraspol într-o serie de capitale străine: Roma, Londra, Tel-Aviv, Strasbourg, Moscova, fără ca autoritățile RM să reacționeze cu suficientă putere. **Am observat interesul ridicat al liderilor separatiști de a**

folosi platforme ale CoE, OSCE și chiar ONU sub acoperirea unor rețele și conexiuni diplomatice ale Federației Ruse în scopul dezinformării publicului cu privire la originile acestui conflict. Noi credem că societatea civilă nu trebuie să asiste pasiv și melancolic la această alunecare spre un scenariu străin de interesele naționale ale RM, ci să atace esența narativelor secesioniste, respingând politica "acomodării cu realitățile existente". Atragem atenția partenerilor noștri occidentali că, oferind platforme internaționale regimului separatist, prin consecință, ei asistă regimul separatist de la Tiraspol să-și afirme pretinsa statalitate, punându-și în joc prestigiul, și resursele și autoritatea lor în serviciul unor politici revizioniste rusești, alimentând insecurități majore pentru viitorul RM, dar și pentru Europa de Est, fără să contribuie la reglementarea democratică a conflictului.

Reieșind din cele afirmate mai sus,

1. Facem apel către Guvernul RM și partenerii săi ca orice proiecte de promovare a încrederii, de infrastructură și de asistență umanitară regiunii transnistrene **să conțină expres clauze privind respectarea integrității teritoriale a RM și de nerecunoaștere a legalității deciziilor și competenței autorităților separatiste de la Tiraspol.** În prezent regimul separatist, cu acordul tacit sau indiferent al Guvernului RM, beneficiază de mai multe tipuri de asistență din partea unor organizații internaționale, fără a i se condiționa *sine die* respectarea drepturilor omului în regiunea extrasă de facto de sub controlul autorităților constituționale ale RM și fără a elimina rudimentele controlului total asupra populației prin intermediul structurilor KGB locale și moscovite. **Cerem o politică de condiționalități democratice care să elimine abuzurile și să corecteze gradual starea generală a libertăților și drepturilor politice din această regiune.**
2. Cerem autorităților RM să respecte propriile angajamente internaționale cu privire la autonomia locală și subsidiaritate (Carta Europeană a Autonomiei Locale), ridicând problematica auto-guvernării locale ca subiect vital în negocierile de reglementare a conflictului transnistrean. Guvernul RM trebuie să continue procesul descentralizării puterii în stat, concomitent cu întărirea puterii statului de drept, sporirea ordinii publice și sancționării abuzurilor, ilegalităților, corupției și altor delictе, care au adeseori conexiuni directe cu regimul secesionist, cu economia și interesele sale obscure.
3. Suntem preocupați de modul în care legislația electorală adoptată de Parlamentul RM ar putea fi folosită în viitoarele alegeri de către grupuri oligarhice în această regiune separatistă. Restricționarea concurenților electorali, monopolizarea spațiului mediatic pentru candidații care sunt agreați de către elitele secesioniste ar putea crea condiții de invalidare a scrutinului, solicitând de pe acum o atenție sporită din partea observatorilor interni și internaționali. Deschiderea unor circumscripții uninominale într-o regiune care persecută oponentii politici și blochează circulația liberă a cetățenilor creează **o situație paradoxală în care oligarhiile separatiste să fie reprezentate în Parlamentul RM prin interpuși, mimând practici democratice doar pentru a-și perpetua puterea și influența,** nu pentru reintegrarea regiunii.
4. Cerem părților implicate în formatul "5+2" **să dea aprecieri principiale staționării ilegale a trupelor rusești în RM fără acordul autorităților constituționale.** Cerem acestor părți să contribuie la evacuarea necondiționată, totală și deplină a trupelor ruse, a munițiilor și tehnicii de luptă, a serviciilor secrete și altor forțe ostile de pe teritoriul suveran al RM. Scopul negocierilor în formatul "5+2" este soluționarea conflictului transnistrean în baza prevederilor Constituției RM. Considerăm că negocierile în acest format trebuie să se desfășoare prin poziții

sincronizate și condiționate cu toate cele "trei coșuri" ale negocierilor și recunoașterea implicită a restabilirii suveranității RM în acest proces.

5. **Cerem Guvernului RM să elaboreze un document unitar și articulat pentru politicile de reintegrare**, care urmează să stabilească obiectivele și direcțiile de prioritate, aplicarea principiilor și prevederilor Constituției (art.1,2, 7 și 8 – principiile „unității, suveranității, indivizibilității și independenței”) și a Legii nr.173-XVI din 22.07.2005 „Cu privire la statutului juridic special al localităților din stânga Nistrului”, precum și convențiilor internaționale la care este parte, prin consultarea și implicarea largă a societății.
6. **Reiterăm că nu vom tolera noi planuri negociate pe sub masă** (de tipul Planului Kozac din 2003) și încurajăm autoritățile RM să adopte acele politici care se vor bucura de sprijinul societății civile, creând un consens autentic adecvat interesului național. Cerem Guvernului RM să nu se așeze la masa de tratative cu oricare dintre cei care au comis abuzuri și crime, care continuă să violeze drepturile și libertăți fundamentale ale omului în regiunea secesionistă, având pretenția că ar putea să se sustragă de pedeapsă pentru faptele săvârșite. Se impune adoptarea unui mecanism de regularizare a călătoriilor unor figuri funeste ale regimului separatist pe teritoriul RM și în afara țării.

Această Declarație a fost susținută prin semnături de oameni de cultură și știință, diplomați, jurnaliști și politicieni. **Declarația rămâne în continuare deschisă pentru a fi semnată de alți susținători.**

Semnatari:

ASOCIAȚIA COMUNITATEA WATCH.DOG

ASOCIAȚIA OBȘTEASCĂ BIOS

ASOCIAȚIA PENTRU DEMOCRAȚIE PARTICIPATIVĂ "ADEPT"

ASOCIAȚIA PENTRU POLITICA EXTERNĂ

ASOCIAȚIA VETERANILOR REPUBLICII MOLDOVA COCIERI

ASOCIAȚIA VETERANILOR REPUBLICII MOLDOVA CORJOVA

ASOCIAȚIA VETERANILOR REPUBLICII MOLDOVA COȘNIȚA

ASOCIAȚIA VETERANILOR REPUBLICII MOLDOVA DUBĂSARI

ASOCIAȚIA VETERANILOR REPUBLICII MOLDOVA MOLOVATA NOUĂ

ASOCIAȚIA VETERANILOR ȘI REZERVIȘTILOR DIN MOLDOVA

CENTRUL DE INVESTIGAȚII JURNALISTICE

CENTRUL DE REABILITARE A VICTIMELOR TORTURII „MEMORIA”

IDEP MOLDOVA

INSTITUTUL DE POLITICI PUBLICE

INSTITUTUL PENTRU DEZVOLTARE ȘI INIȚIATIVE SOCIALE (IDIS)

TRANSPARENCY INTERNATIONAL MOLDOVA

ANATOL ȚĂRANU, FOST CONSILIER PREZIDENTIAL SI NEGOCIATOR-SEF AL CHISINAULUI IN PROCESUL DE REGLEMENTARE POLITICA A CONFLICTULUI TRANSNISTREAN

IGOR GRIGORIEV, EX-VICEPRIMARUL DE ORHEI

ION LEAHU, FOST MEMBRU AL COMISIEI UNIFICATE DE CONTROL

IURIE RENIȚĂ, EX-AMBASADOR AL REPUBLICII MOLDOVA ÎN ROMÂNIA, REGATUL BELGIEI ȘI NATO

NICOLAE NEGRU, EDITORIALIST, ZIARUL NAȚIONAL